

DERLEME**SAĞLIK ÇALIŞANLARININ ADLİ OLGULARI
BİLDİRİM SORUMLULUĞU***M. Hakan ÖZDEMİR*, Serpil SALAÇIN***

Hukuk kuralları çağdaş devletin temelidir. Toplum içinde bireyler arası ya da bireylerle devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kuralları, o toplumun farklı zamanlarda ulaştığı bilimsel kavramların düzeyini ve ortak moral değerlerini yansıtır. Devlet, kamu düzenini sağlamak amacıyla oluşturduğu bu yasal düzenlemelere tüm bireylerin uymasını ister. Yasal düzenlemeleri bilmemek bireylerin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. Bu, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 44. maddesinde "Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz" biçimi ile tanımlanmıştır (Yener, O.;1995: 34).

Ülkemizde yürürlükte olan yasalar, sağlık çalışanlarına (hekim, ebe ve diğer sağlık personeli) meslekleri nedeniyle bazı özel sorumluluklar yüklemiştir. Adli olgu bildirim bunlardan biridir. Sağlık çalışanları TCK'nın 530. maddesi gereği; mesleki uğraşları sırasında hastaları aleyhine işlenmiş, yasalarca suç sayılan bir davranışın izini düşündürecek bir bulguya rastladıklarında, eğer bulgular hasta hakkında soruşturmaya yol açacak nitelikte değil ise, olayın adli boyutu olup olmadığına karar vererek, durumu adli makamlara bildirmek zorundadırlar. Ayrıca yasalar, belirli durumlarda bütün vatandaşlarına (TCK md 296) ve devlet memurlarına (TCK md 235) yasalarca suç sayılan bir davranışa ya da bulguya rastladıklarında ilgili makamlara bildirme zorunluluğu getirmiştir (Aşcıoğlu, Ç.;1993, Gülmen, MK ve ark.;1998:509-513, TTB.; 1999). Özel bilgi, beceri ve eğitim gerektiren hekimlik uygulamalarında hekim, hastasını bio-psiko-sosyal bir varlık olarak değerlendirmeli ve bu alanlardaki sağlıklılık kavramlarını gerçekleştirmeye yönelik çabalarını sürdürmelidir. Diğer taraftan gelenekselleşmiş, genel geçer meslek ahlakı kuralları ile bunların yasalara yansıyan yaptırımlarını da uygulamalıdır. Adli olgunun ayırt edilmesi, tanısının konması ve bildirimi sürecinde meslek

sırrı kavramı ve konu ile ilgili yasal yaptırımlar göz önünde bulundurulmalıdır (TCK md 198, TDT md 4), (Yener, O.;1995: 149, Özcan, C.; 1998).

Adli olgu tanısı, adli olgu bildirim becerileri hekimlik eğitiminde önemsenen öğretiler içinde ne yazık ki yer alamamıştır. Kişilere karşı işlenen ve insan sağlığını bozan, hatta değişik ağırlıklarda sakatlıklara ve ölüme yol açabilecek suç sayılan davranışların ayırt edilmesinde üstlenilen bu görev hukuk devletinin işleyişinin önemli bir yapı taşıdır. Ancak, önemi tıp ve hukuk öğretilerinde yeterince vurgulanmamış ve gereken yerini alamamıştır. Diğer taraftan uygulamalardaki eksiklik ve hatalar sağlık çalışanlarını yasal sorumluluk altında bırakan önemli bir konudur. Tıp fakültelerinde bu öğretiler, Adli Tıp Anabilim Dallarınca verilmektedir. Üzücü gerçek ise, ülkemizde devlet üniversiteleri tıp fakültelerinin çoğunda henüz Adli Tıp Anabilim Dalı'nın kurulmamış olmasıdır. Özel üniversitelerin tıp fakültelerinin ise hiç birinde Adli Tıp Anabilim Dalı yoktur. Adli Tıp Anabilim Dalı bulunmayan bu fakültelerin bazılarında eğitim çeşitli üniversitelerden görevlendirilen öğretim üyeleri tarafından konferanslar ya da blok teorik kısa dersler biçiminde verilmeye çalışılmaktadır. Anabilim dalı bulunan fakültelerde ise öğretim üyelerinin niteliksel ve niceliksel sorunları çözüm beklemektedir. Çözümlememiş bu sorun, fakültelerin mezuniyet öncesi eğitimine de yansımaktadır. Ülkemizde mezuniyet öncesi adli tıp eğitimi konusunda ortalama temel bir alt sınır oluşturulamamıştır. Oysa, bu konuda gerilere uzanan emek ve çabalar oldukça yoğundur (Alper, B ve ark.;1993:87-90, Salaçin, S ve ark.;1993:17-22, Salaçin, S ve ark.;1994:55-58, Fincancı, ŞK.;1994:52-54 Salaçin, S ve ark.;1995:372-374, 1997:21-24). Mezuniyet öncesi eğitimde çözümlenemeyen bu sorun bir avuç özverili adli tıp öğretim üyesince zor ve zahmetli çabalarla mezuniyet sonrası eğitim programları uygulanarak azaltılmaya çalışılmaktadır (TTB-

* Öğr. Gör.Uzm.Dr., Dokuz Eylül Üniv. Tıp Fak. Adli Tıp AD.

** Prof.Dr., Dokuz Eylül Üniv. Tıp Fak. Adli Tıp AD.

ATUD.;1997:71-95) . Oysa, 1985 yılında Yüksek Sağlık Şurası "adli tıp ile ilgili konularda mezun olan genç hekimlerimizin temel ve pratik bilgilerden eksik yetiştikleri, adli tıp konusunda basit bir raporu dahi yazamadıkları, kızlık zarı muayenesini bilmedikleri (*), otopsi yapamadıkları ve buna benzer temel kaideleri bilmediklerinin tayin oldukları bölgelerdeki çalışmaları esnasında anlaşıldığı, bunun sebebinin de tıp fakültelerimizin ancak 7 tanesinde bu dersin hocalarının bulunduğu şeklinde ifade ederek konunun YÖK Başkanlığı ve fakülte dekanlıklarına iletilmesine" karar vermiştir (YSŞ; 1985). Ne yazık ki, bu konuda günümüze kadar fazla bir gelişme sağlanamamıştır.

Ülkemizde hekimler tüm bu sorunları ve olası sonuçlarını profesyonel acı deneyimleri ile öğrenmektedirler. Bu yazımızda sağlık çalışanlarının adli olgu bildiriminde yaşadıkları güçlükler göz önüne alınarak; Adli olgu nedir? Hastanın adli yönden değerlendirilmesi nasıl yapılmalıdır? Adli olgu tanısı alan hastalarda neler yapılmalıdır? Eksikliklerden kimler sorumlu tutulabilir? Yapılması gerekenlerdeki eksikliklerin sonuçları nelerdir? sorularına yanıt aranacak ve ilgili yasal düzenlemeler aktarılmaya çalışılacaktır.

Adli olgu nedir?

Meslekleri gereği hekimlerin, adli nitelik kazanmış veya kazanacak olgularla karşılaşma riskleri yüksektir. Bu nedenle "Adli Olgu" kavramının ne anlama geldiğinin açıkça ortaya konmasına gereksinim vardır.

Bir bireyin sağlığının bozulmasından ya da ölümünden kendisi ya da başka bir bireyin ya da kurumun tedbirsiz, dikkatsiz, ihmalkar davranışları ya da kasıtlı eylemlerinin sorumlu olması durumunda bu hastalık hali yasalar çerçevesinde adli bir yön içermektedir (Salaçin, S.;1995).

Hastanın adli yönden değerlendirilmesi nasıl yapılmalıdır?

Mesleki uygulamalar sırasında hekim, hastasında aşağıda sıralanacak koşullar söz konusu ise, bu hastalık halinin adli bir yön içerdiğini ve adli olgu bildirimini yapması gerektiğini düşünmelidir.

1. Hekim hasta ve/veya hasta yakınından aldığı anamnezde;

a) Olayda meydana gelen yaralanmanın, bir başka kişinin kasıtlı eylemi, tedbirsiz, dikkatsiz davranışı ya da ihmali sonucu oluştuğunu (Kaza, etkili eylem, cinayet girişimi gibi),

b) Olayın intihar şüphesi girişimi sonucu meydana geldiğini,

c) Olayda entoksikasyon şüphesi olduğunu düşünüyorsa,

d) Öyküde önceden geçirilmiş ciddi bir travmadan bahsediliyorsa,

e) Yukarıda belirtilen koşulların birinde hekim ya da sağlık kurumunun ortaya çıkan sonuçlardan sorumlu olduğu şeklinde bir iddiadan söz ediliyorsa,

f) Kısa bir süre önce yukarıda bahsedilen bir ya da birkaç neden ile hastanın tedavi gördüğü belirtiliyorsa,

2. Hekim hastasının fizik muayenesinde;

a) Ciddi travmatik bulgulara rastlıyorsa,

b) Travma ile ilgili klinik bulgular varsa,

c) Herhangi bir alet yarası saptıyorsa,

Bu hastalık halinin adli bir olgu olduğuna karar vermeli ve adli olgu bildirimini Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda (CMUK md. 151) sözü geçen makamlara yapmalıdır.

Acaba diğer ülkelerde hekimlik uygulamaları sırasında olgunun adli yönünü kimler nasıl değerlendiriyorlar? Buna yazılı sıralı kural bulmak olası değil. Ancak yazılı bazı kuralları gözden geçirdiğimizde boyutları nasıl sorgulamacı bilimsel bir bakışla ele aldıklarını izlemek mümkün olmaktadır. Örneğin; ABD'de tüm ölümlerin adli bir yön içerebileceği düşünüldüğünden bütün ölümlerde otopsi yapılmasını öneren bildiriler vardır. Amerikan Tıp Birliği (AMA); tüm şüpheli, beklenmedik ve tanısız ölümleri, tüm doğal nedenlere bağlı olmayan ölümleri, tanı ve tedavi edilirken gerçekleşen tüm ölümleri adli olgu olarak kabul etmiş ve adli makamlara bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kliniklerde gözlemlenen uygulamalarda benzerlikler göstermektedir. Diğer taraftan, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin harmonizasyon çalışmaları sırasında 1991 yılında EC 1159 nolu protokol ve sonrasında oluşturulan CAHRA (Committee of Experts on the Harmonization of Autopsy Rules) 1993 yılında yayınladığı ön raporunda; ölümün doğal nedenlere bağlı olduğu konusunda, ölümün orijini konusunda, üçüncü kişilerin sorumluluğu konusunda, insan hakları ihlali konusunda şüphe olan durumlarda ve cezaevi-tutukevinde meydana gelen ölümlerin adli olgu olarak düşünülerek adli otopsi yapılmasını önermiştir (Karger, B.;1997:296).

Bu kararlardan çıkarılacak sonuçlar olduğu açıktır. Bu ölen kişilerin hepsi olayın gerçekleştiği alanlarda ölmeyip bazıları bir süre sağlık yardımı aldıktan sonra yaşamlarını

(*Dikkatlice okunduğunda o günlerde genç olan birkaç Adli Tıp uzmanınca bu muayene türünün tıbbi tanım olmadığı, ancak kişinin suç sayılan cinsel amaçlı bir davranışa uğradığında bunun ortaya konmasını serbest iradesi ile istediğinde yapılacak muayene dizilerinden yalnızca bir basamağının muayene alanı olduğu savunulmakta idi. Ancak yerleşik ön yargılarla bu kurulca o zamanlar böyle tanımlanmış ve uygulamada ki pekişmiş davranış türlerine bir yenilerini daha eklemiştir.

kaybetmektedir, bu işlemler sırasında da benzer bakış açıları ile değerlendirilmektedir.

Oysa ülkemizde hekim ve sağlık çalışanlarının uygulamalarına bakıldığında, büyük bir kısmının hastayı değerlendirirken daha çok hastanın sağaltımı ile ilgilendikleri gözlenmektedir. Olayın adli yönü ya hiç düşünülmemekte ya da önemsenmemektedir. Oysa hekim hastasını bio-psiko-sosyal bir varlık olarak değerlendirmektedir. Böylece hekim bir taraftan hastanın sağaltımındaki sorumluluklarının gereğini yerine getirirken onun birey olarak yurttaşlık haklarını korunmasında da çok önemli rol üstlenmiş olacaktır. Tüm boyutları ile konuyu ele alıp değerlendirdiğinde ise suç sayıları davranışların bazılarının ilk basamakta ayırt edilmesiyle hukuka yardımcı olarak hukuk devleti işleyişine önemli katkılarda bulunacaktır. Böylece yasal sorumluluğunu da yerine getirmiş olacaktır.

Adli olgu tanısı alan hastalarda neler yapılmalıdır?

Her birey gibi hekimin de adli görevi, hastasında suç sayılan bir davranışın izini düşündürecek bulguya rastlandığında veya öğrendiğinde başlar. Böyle bir durumda, ilgili yasal düzenlemeler ışığında hekim;

- Olayın adli olduğunu özel kalıcı bir işaret veya yazı ile hasta dosyasında göstermeli,
- Tutulan tüm kayıtların eksiksiz olarak dosya içinde kalmasını sağlamalı,

c) Adli olgu bildirimini ilgili makamlara yapmalı (CMUK 151, Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği (YTKİY) madde 86),

d) Adli olgu niteliği kazanan hasta ölür ise defin ruhsatını düzenlemeyip, adli olgunun öldüğünü ilgili makamlara bildirmelidir (CMUK 152, YTKİY madde 83) (Yener, O.; 1995, Özcan, C.; 1998).

Eksikliklerden kimler sorumlu tutulabilir?

Hekimlik uygulamalarında adli olgu tanısını atlayan ve/veya adli olgu tanısı koyduğu halde bildirim yapmayan hastanın hekimi ve sağlık kurumunun yöneticilerinin (başhekim vb.) yasal sorumlulukları vardır. Uzmanlık eğitimi aldığı sırada eksikliklere neden olan bir hekim, eğer durumu klinikten sorumlu uzman hekime haber vermiş ise sorumlu tutulmayacak ve bundan haberli olan o uzman hekim sorumlu tutulacaktır (YTKY md 10,11,16, 46,73).

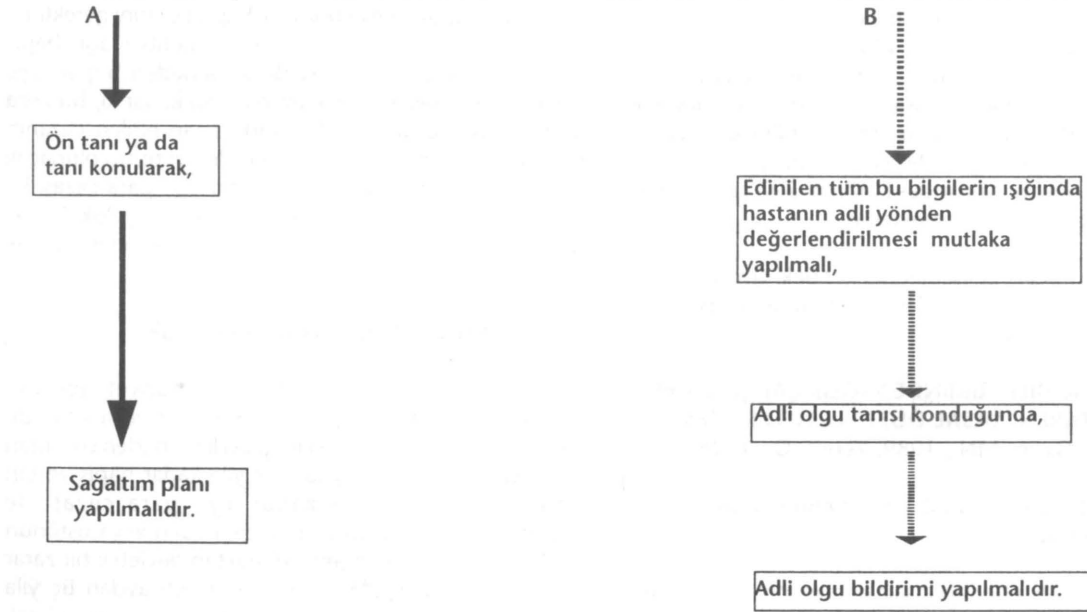
Yapılması gerekenlerdeki eksikliklerin sonuçları nelerdir?

Hekim ve sağlık çalışanları yukarıda önerilen, yapılması gerekenleri yapmadığı veya eksik yaptığı adli olgu tanısını atlayabilir. Bu ise hukuk devleti olmanın temel taşlarından olan yasaların yaşama geçirilmesinde ciddi eksikliklere neden olarak hukuk devletine güveni sarsar. Bu üst değerlerin yanı sıra sağlık çalışanının da yasal yönden sorumlu tutulmasına neden olur (TCK 530, 296, 235,230,297,).

Anamnez; hastanın yakınmaları, öyküsü, öz ve soy geçmişi dikkatlice alınmalı, kayıtlara geçirilmelidir.

Fizik Muayene; hastanın tam bir sistemik muayenesi gereken özen ve dikkat gösterilerek yapılmalı, tüm bulgular kayıtlara geçirilmelidir.

Diğer Tanı Yöntemlerine Başvurulmalıdır

Kamuda ya da özel sektörde çalışması göz önüne alınmaksızın tüm sağlık çalışanlarının adli olgu bildirim sorumluluğu TCK'nın 530. maddesi ile düzenlenmiştir. Düzenleme, sağlık çalışanına mesleki uğraşları sırasında hastalarında yasaların suç saydığı bir davranış izini düşündürecek bulguya rastladıklarında gerekli yardımı yaptıktan sonra, durumu adli makamlara bildirme zorunluluğu getirmiştir. Fakat aynı yasal düzenleme, hastanın "bir suçun faili olması" halinde yani hasta hakkında yasal bir işlem yapılabileceği koşullarda, sağlık çalışanının bildirim yapmaması durumunda sorumlu tutulmamasına olanak sağlamıştır. Bu sorumluluk yerine getirilmediğinde, sağlık çalışanına yasada da bahsedildiği gibi para cezası öngörülmektedir. Fakat uygulamaya bakıldığında sağlık çalışanı daha ağır yaptırımlar (hapis cezası) içeren TCK'nın diğer maddelerinden yargılanabilmektedirler. Eğer sağlık çalışanı devlet memuru ise TCK'nın 235'inci maddesinden veya herhangi bir vatandaş gibi TCK'nın 296'ıncı maddesinden yargılanıp ceza alabilmektedir. Hatta bazen adli olgu bildirimini sağlık çalışanının yapması gereken bir görev gibi düşünülüp, hakkında görevi ihmal suçunu içeren TCK'nın 230. maddesinden dava açılabilir.

Sağlık çalışanlarının, adli olgu tanısını koymak ile sorumlulukları sona ermemektedir. Adli olgu bildirimini nereye ve nasıl yapılacağını da bilmesi gerekmektedir. Adli olgu bildirimini CMUK'nun 151 ve YTKİY'nin 86. maddesinde söz edildiği gibi sözlü veya yazılı olarak Cumhuriyet savcılarına, kolluk kuvvetlerine (polis, jandarma) ve sulh hakimlerine yapılabilir. Hatta, vali ve kaymakama da yapılabilir. Acil durumlarda telefon gibi iletişim araçları ile yapılan sözlü bildirimlerin, mutlaka yazı ile de yapılması ileride doğacak sorunları ortadan kaldırması açısından yararlı olabilir.

Adli olgularda yaşanan bir diğer sorun da, adli olgu niteliği kazanan durumlarda defin ruhsatı düzenlenmesidir. Adli olgu niteliği kazanan ölümlerde defin ruhsatı CMUK'nun 152 ve YTKİY'nin 83. maddesinde sözü edildiği gibi Cumhuriyet Savcılığı veya sulh hakimlerince verilir. Bu yasal düzenlemeye uymayarak defin ruhsatı düzenleyen, adli yönden adli makamlarca gerekli incelemeye engel olarak cesedin gömülmesine neden olan hekim hakkında TCK'nın 297'ci maddesi gereği soruşturma açılabilir.

Burada konu, sağlık çalışanlarının mesleki uygulamaları sırasında karşılaştıkları zorluklar göz önüne alınarak kısaca aktarılmaya çalışılmıştır.

ADLİ OLGU BİLDİRİMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARINI İLGİLENDİREN YASAL DÜZENLEMELER (Özcan, C.; 1998, Özen, MN.; 1989, Yener, O.; 1995)

TCK MADDE 530: Sağlık personelinin ihbar yükümlülüğü

Hekim, cerrah, ebe yahut sair sıhiye memurları eşhas (şahıslar, kişiler) aleyhinde işlenmiş bir cürüm (suç) asarını

(bulgusunu) gösteren ahvalde (durumda) sanatlarının icap ettiği yardımı ifa (yerine getirmek) ettikten sonra keyfiyeti (durumu) adliyeye veya zabıtaya bildirmezler yahut ihbar hususunda teahhur (gecikme) gösterirlerse bu ihbar kendisine yardım ettikleri kimseyi takibata (soruşturmaya) maruz kılacak ahval müstesna (hariç, ayrık) olmak üzere otuz liraya kadar hafif cezai nakdiye (para cezasına) mahkum olurlar.

TCK MADDE 235: İhbar yükümlülüğü

Memurlardan biri görevini yaptığı sırada görevine ilişkin olarak kamu adına kavuşturmayı gerektiren bir suç işlendiğini öğrenip de ilgili daireye bildirmede ihmal ve gecikme gösterirse dört aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır ve bu cezaya, öğrenilen suçun önemine göre ayrıca süreli veya süresiz memuriyetten mahrumiyet cezası da eklenir. Eğer fail, adli kolluk memurlarından biri ise verilecek ceza bir yıl hapis cezasından aşağı olamaz ve her halde memuriyetten süresiz mahrumiyet cezası da hüküm olunur.

TCK MADDE 296: İhbar yükümlülüğü

Her kim hapis cezasından aşağı olmayan ceza müstelzim (gerekten, gerektiren) bir cürüm (suç) işledikten sonra bu cürümün icrasında (uygulanmasında) faille evvelce ittifak (beraber davranmak) etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımcı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine (sağlamaya) veya hükümetçe icra olunacak tahkikatı (soruşturmayı) yanlış yola sevk etmeye yahut hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına (kararın uygulanmasına) karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif (tutuklama) müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal bilgi vermezse veya her kim bu cezaları istilzam (gösteren) eden bir cürümün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, müebbet ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu fiili usul veya fününun (bir atadan gelen çoluk-çocuk, torun), karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

TCK MADDE 230: Görevi yapmamak

Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmakta savsama ve gecikme gösteren veya üstünün yasaya göre verdiği buyrukları geçerli bir neden olmadan yapmayan memur üç aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Bu savsama ve gecikmeden veya üstünün yasal buyruklarını yapmamış olmaktan devletçe bir zarar meydana gelmişse, derecesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile birlikte süreli veya temelli olarak

memuriyetten yoksun kalma cezası da hüküm olunur. Her iki durumda memurun vazifesini geciktirmesinden veya verilen buyruğu yapmamasından, kişiler herhangi bir zarara uğramışsa bu zarar ayrıca ödetilir.

YTKİY MADDE 10

Eğitim hastanelerinde poliklinik muayeneleri baştabibin düzenleyeceği bir program dahilinde aynı daldaki şef, şef yardımcısı tarafından yapılır. Uzmanlık eğitimi görenler de poliklinik çalışmalarına katılırlar. Bunların çalışma şekli ve programı şefleri tarafından tespit edilir.

YTKİY MADDE 11

Ağır, acil, yaşlı hastalarla sakatlar ve adli vakalar için sıra gözetilmez. Adli vakalara, poliklinikte ve diğer gerekli işlemlerin tamamlanmasında, geçici ve kesin raporların düzenlenmesinde öncelik tanınır.

YTKİY MADDE 16

Yoğun bakımda hizmetlerin düzenli bir şekilde yürütülmesinden o yoğun bakımın fonksiyonuyla ilgili klinik ve bu kliniğin uzmanı sorumludur.

YTKİY MADDE 46

Uzmanlık eğitimi görenlerin nöbetleri:Kurumda üçten fazla uzmanlık eğitimi gören bulunduğu hallerde genel uzmanlık eğitimi görenler nöbeti tutulur. Bu nöbeti baştabip düzenler. Genel uzmanlık eğitimi görenler nöbeti tutanlar genel hastane nöbeti tutan uzman nezaretinde çalışırlar. Kurumdaki uzmanlık eğitimi görenlerin hepsi yalnız bir dalda bulunduğu takdirde servis nöbeti tutamazlar. Genel uzmanlık eğitimi görenler nöbetine girerler. Uzmanlık eğitimi görenlere hiçbir zaman uzman nöbeti tutturulamaz.

YTKİY MADDE 73

Yatan her hastanın tedavisi uzman tabibin tertip ve tavsiyesi üzerine uzmanlık eğitimi görenler ve hemşirelerce uygulanır. Bakımı da hemşirelerce sağlanır.

TCK MADDE 198: Meslek sırrı

Bir kimse resmi mevki veya sıfatı veya meslek ve san'atı icabı olarak ifşasında (açıklamasında) zarar melhuz (düşünülebilir, akla gelen) olan bir sırı vakıf olup (haberi olan) da meşru (kanuna uygun) bir sebebe müstenit (bir şeye dayanan) olmaksızın o sırrı ifşa (açığa vurma) ederse üç aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır cezayı nakdiye

(para cezası) mahkum olur. Eğer zarar vaki (gerçek) olmuş ise cezayı nakdi elli liradan az olamaz.

TIBBİ DEONTOLOJİ NİZAMNAMESİ (TDN) MADDE 4: Meslek sırrı

Tabip ve iş tabibi, meslek ve sanatının ırcası (uygulaması) vesilesiyle (dolayısıyla) muttali (öğrendiği) olduğu sırları, kanuni mecburiyet olmadıkça ifşa (açıkla) edemez.

CUMUK MADDE 151: İhbarın nerelere yapılacağı ile ilgili yasal düzenleme

Suçlara dair ihbarlar, şifahi (sözlü) veya yazılı olarak Cumhuriyet Savcılığına, zabıta makam ve memurlarına ve sulh hakimlerine yapılabilir. Bu ihbarlar kanuni mercilere (makamlara) tevdi (bırakmak, emanet) edilmek üzere vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine de yapılabilir. Şifahi ihbarlar üzerine tutanak tutulur. (Değişik: 21.05.1985 – 3206/32 md.) Takibi şikayete bağlı olan sonuçlarda bu şikayet yazı ile veya tutanağa geçirilerek beyan ile mahkemeye, Cumhuriyet Savcılığına ve yukarıda gösterilen makamlara da yapılabilir. Ceza Kanununda yazılı şikayet ve şahsi iddia tabirleri (ifadeleri) bir olup aynı hükümlere tabidir.

YTKİY MADDE 86: İhbarın nerelere yapılacağı ile ilgili yasal düzenleme

Yataklı tedavi kurumlarında muayene ve tedavi edilen vakaların Türk Ceza Kanununun (530) ncu maddesinin müstesna (hariç, ayrık) kıldığı haller dışında geciktirmeksizin Cumhuriyet Savcılığına haber verilmesi zorunludur. Ayrıca yaralı ve cesetten çıkarılan delil niteliğini haiz (sahip, taşıyan) eşyanın adli makamlara aynen ve gecikmeksizin teslimi gereklidir.

TCK MADDE 297: Habersiz gömme izin kağıdı düzenleme

Maktulün (vurulmuş, öldürülmüş insan) cesedini saklayan veya saklatan veya hükümete haber vermeksizin ve keşf (gizli bir şeyi öğrenme, açma) olunmaksızın gömen yada gömdüren kimseler üç aydan bir seneye kadar hapis ve elli liraya kadar ağır cezayı nakdi ile cezalandırılır.

CMUK MADDE 152: Adli olgu ihbarı ve defin ruhsatı düzenleme

Bir ölümün tabii (doğal) sebeplerden ileri gelmediği şüphesini verecek emareler(belirtiler) olur yahut meçhul (bilinmeyen) bir şahsın ölüsü bulunursa zabıta ve belediye memurları veya köy muhtarları keyfiyeti (durumu) derhal Cumhuriyet Savcılığına veya sulh hakimine bildirmekle

mükellefler (bir işi yapmaya mecbur olan). Defin ancak Cumhuriyet Savcısı veya sulh hakimi tarafından verilecek yazılı ruhsata bağlıdır.

YTKİY MADDE 83: Defin ruhsatı düzenleme

Ölenlere ait gömme izni, servis tabibinin veya nöbetçi tabibin raporuna dayanarak kurumun baştabibi tarafından verilir ve usulü dairesinde resmi tabibler tarafından onaylanır. Ancak adli vakalarda savcılıkla ilgili işlem tamamlandıktan sonra defin muamelesi (işlemi) yapılır.

KAYNAKLAR

- Alper B, Salaçin S, Çekin N, Gülmen MK.**(1993), Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesinde Adli Tıp Eğitimi ve Adli Tıp Eğitiminin Sorunları, 21. Yüzyılda Tıp Eğitimi sempozyumu Kitabı, İstanbul: 87-90.
- Aşçıoğlu Ç.** (1993), Tıbbi Yardım ve El Atmalarda Doğan Sorumluluklar. Ankara: Yargıtay Yayınları.
- Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı.**(1999) Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.
- Fincancı ŞK.**(1994), Türkiye de ve Dünyada Adli Tıp Eğitimi, I.Adli Bilimler Kongresi Kitabı, Adana:Çukurova Üniversitesi Matbaası.52-54.
- Gülmen MK, Çekin N, Hilal A, Salaçin S.**(1998), Hekimlerin İhbar Yükümlülüğü İle İlgili Etik Sorunlar, III. Tıbbi Etik Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası. 509-513.
- Karger B.**(1997), Report on CAHRA/ CDBI-AR, İnt. J. Legal Medicine 110 (5), 296.
- Özcan C, Genç MF.**(1998), Türk Sağlık Mevzuatı. Ankara: Tabip Odası Yayınları. No 3.
- Özen MN.** (1989), Osmanlı-Türkçe Sözlük. İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ.
- Salaçin S.** (1995), Adli Tıp Ders Notu. Adana: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- Salaçin S, Çekin N, Gülmen MK, Özdemir MH, Kelleci L.** (1994),Adli Tıp Uzmanlık Eğitimi(Bir anket Çalışması), 1.Ulusal Adli Tıp Kongresi Poster Sunuları Kitabı,İstanbul:Özgün Ofset Ltd.Şti. 13-19.
- Salaçin S.**(1994), Dünyada ve Türkiye de Adli Tıp Uzmanlık Eğitimi, I.Adli Bilimler Kongresi Kitabı, Adana:Çukurova Üniversitesi Matbaası.55-58.
- Salaçin S, Çekin N, Özdemir MH, Kalkan Ş.** (1997), Mezuniyet Öncesi Adli Tıp Eğitimi Almış Öğrencilere Yönelik Bir Anket Çalışması. Adli Tıp Bülteni, Cilt 2(1).21-24.
- Salaçin S, Tuncer İ, Erkoçak EU.**(1993), Türkiye de Mezuniyet Öncesi ve Mezuniyet Sonrası Adli Tıp Eğitiminin Sorunları. Adli Tıp Dergisi,8:17-22.
- Salaçin S, Alper B, Çekin N, Gülmen MK.**(1995), The Medico-Legal Sistem in Turkey, Undergraduate and postgraduate Curriculum of The Forensic Sciences. Acta Medicnae Legalis, XLIV:372-374.
- TTB-ATUD İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine Yönelik Adli Tıp Eğitimi Projesi.** (1997), Adli Tıp Bülteni, Cilt 2 (2).71-95.
- Yener O.**(1995), Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunu. Ankara: Saypa Yayın Dağıtım ve Kitapevi.
- Yener O.** (1995), Türk Ceza Kanunu. Ankara: Saypa Yayın Dağıtım ve Kitapevi.
- Yüksek Sağlık Şurası Kararı. 9 Aralık 1985.** Karar sayısı:8037.